

Diplomová práce

Student: Alena Rybníčková

Obor: uč. 1. st. + AJ

**Název práce v českém jazyce: Pracovní listy pro práci s poezií
ve 3.-5. třídě ZŠ**

**Název práce v anglickém jazyce: Work Sheets for Work with Poetry
in the 3rd – 5th Grade of the Primary School**

Vedoucí diplomové práce: PhDr. Ondřej Hausenblas

Posudek vedoucího diplomové práce:

Práce Aleny Rybníčkové přichází vhod nejenom pro diplomantku – ještě před ukončením studia učitelství stačila pro sebe objevit a prozkoumat význam poezie pro děti a pro jejich vzdělávání v mateřtině -, ale také vhod pro současné poměry ve škole. Poezie je polem, na kterém se dítě – žák primární školy – může setkávat zároveň s vlastnostmi jazyka i s myšlenkami, a to navíc v procesu porozumívání. Jazyk, myšlenky a prožitky jsou přitom na přechodu mezi řečí a komunikací obyčejnou, všední a řečí a situacemi a jazykem vybraným, zušlechtěným. Poezie, častěji než próza pro děti, předkládá obsahy, které kladou hlubší nároky na reflexi a sebereflexi, a zároveň požadují i preciznější ovládnutí prostředků mateřštiny. Konkrétní práce s textem v pracovních listech tomu velmi odpovídá. Děti se tak mohou rozvíjet nejen esteticky a mravně, ale také jazykově a řečově.

Diplomantka se poučila v dostupné odborné literatuře (literatury není dostupno mnoho, měla tedy obtížnější úkol proto, že musela sama více tvořit) jak o významu čtení pro rozvoj čtenářství a pro rozvoj myšlení, tak o strategiích, jichž čtenář využívá pro porozumění a učitel pro výuku. Polovinu rozsahu DP věnovala tvorbě praktické sady pracovních listů k vybraným básním pro děti. To považuji za velmi důležité, protože tím nejen ukázala, jak dovede poznatky odborné aplikovat pro svou praxi učitelskou, ale také zde podala hotový nástroj pro ostatní učitele. Doufám, že svou práci využije k další publikaci, aby se k učitelstvu dostala. Uchazečka analyzovala důvody, pro které je vhodné věnovat práci s poezií v primární škole hodně pozornosti. Přednosti pracovních listů přehledně rozebírá, oceňuji zejména otevřenost v tom, jak je si vědoma toho, že nad básněmi složitějšími než říkanky je mnohá učitelka sama bezradná. PL mají pomoci učiteli i dítěti překonávat nesnáze s porozuměním básni, a přitom mu ponechávat iniciativu a vlastní objevitelství významu. Oceňuji, že analýza rolí a používání PL je v DP vedena tak, že může nenásilně poučit čtenáře (jím by měl být mnohý učitel z primárních škol, i studenti fakulty) i v tom, jak rozumět básním, i v tom, jak se k básním stavějí děti. Neopomněla ani zapracovat docela mechanické složky práce s PL: např. jejich přehnutí pro čtení s předvídáním, atp. V primární škole jsou i takové poznámky velmi významné, a kdyby se na druhém stupni škol pracovalo ve výuce ČJL opravdu čtenářsky, musely by učebnice nebo metodiky obsahovat i takové prakticistní informace. A. Rybníčková však přehledně předkládá také hlubší metody, kterými se s dětmi dá k textu a jeho smyslu přistupovat a do něj vstupovat, a také jej osobně, čtenářsky reflektovat. Oceňuji, že zadání, otázky, úkoly, které k jednotlivým konkrétním básním v PL připravila, nemíří na libovolné znalosti nebo dovednosti dítěte, nýbrž míří na kořen pochopení smyslu daného textu. Na

rozdíl od řady čítanek nebo učebnic, v nichž slouží text pouze jako cvičiště pro poznávání a kontrolu gramatických, lexikálních nebo literárních jevů, v DP Aleny Rybníčkové je to obráceně: hlavní je porozumět textu a pochopit smysl básně, a k tomu slouží naše životní a čtenářské zkušenosti i jazykové znalosti.

V kapitole o výběru textů (s. 31) diplomantka velmi výstižně odkrývá to, co čeká učitele, který se do práce s poezií pustí. V této kapitole mohla být obsírnější. Ale některé důležité informace přináší v anketě o vztahu vrstevníků k poezii. Tam se ukazují různá hlediska, podle kterých texty vybírat, pokud nechceme opakovat nešvary předchozích učitelů.

Část praktická – sada PL pro práci s básněmi – důsledně poskytuje metodickou analýzu a vodítka k práci s daným textem, aniž by však upadala do „metodikaření“, ve kterém by učitel ztratil právo na samostatné myšlení. Škoda však, že někdy ztrácíme přehled o tom, kde který PL začíná – měl by i pro děti mít jasnou hlavičku (např. na s. 42 u básně o datlovi). Celá část by potřebovala nějak jasněji uspořádat – až do str. 61. U některých PL není zařazeno hodnocení, u jiných ano. To mate čtenáře DP, ale mělo by také být vysvětleno, jak je to míněno pro praxi.

Je výborné, že DP obsahuje také ukázky pracovních listů vyplněných žáky ve svěřené třídě. Možná měla DP více ukázat, jak konkrétní zkušenost s responzí žáků ovlivňovala tvorbu PL, ale to by mohlo být téma pro další diplomovou práci..

Práci doporučuji k obhajobě a hodnotím ji, i přes nedostatky v sesazení stran v praktické části, jako výbornou.

V Praze dne 1.5. 2008